

Uitlichten

Van dezelfde auteur:

Vergeten

Vallen

Verzoenen

Opsnuiven

Emma Crebolder

Uitlichten

Nieuw Amsterdam

© Emma Crebolder 2022
Alle rechten voorbehouden
Boekverzorging Bureau Beck
Foto auteur © Yvette Kulkens
NUR 306
ISBN 978 90 468 2992 9
www.nieuwamsterdam.nl

Kommt, ihr Töchter, helft mir klagen!

– N. Decius, 1531

Hoe ik niet vergat.
Ik voelde mezelf terugkeren
naar het herinnerde begin
ik wilde dat.

Ik was nog klein, het bed
te groot, de lakens altijd
wit. En opgerold vergat
ik huid en haar en hing
tussen bloed en slijm
in een spelonk. Mijn speeksel
hield ik stil en in mijn mond
mijn ogen puilden uit, mijn
benen lagen opgekromd.
En nooit, nooit ben ik
vergeten dat ik dat kon
liggen in een meeldraadkom.

Dat ik terug wilde naar die stilste
roes. Het sloot me af van lucht
en ledig zonk ik weg in wat nu
zee zou heten.

Misschien weet jij waar het begon, aan waterslib
een oever was nog niet bedacht, aanvang geen
maar wel een overvol stil gesluip van slijk en wind.
Het waaide er, modder zoog en slurpte zonder
doel leek het en wierp voor het eerst een vorm
kratertje van ronde gaping aan de randen
bol wellicht genoemd er lag een ding uit niets
of weinig aan het licht gebracht een klein snerpen
zoals het geluid van krekels werd nadat ik
met moeite dan een oever maak die mij
op het droge leidt naar de schelp waarom
ik wagen moest het woord dat erin wacht
lig ik ruggelings in hoge biezen en luister
naar de weerklank van mijn fluistering.

Later dreef ik wijschoots in de Schelde
de hemel die vertelde via wolkenstrips
en heilig water, immers zout genas de wonden
van het klimmen naar onbekende schimmen
in het welvende gewas. Langs de dijken
graasden schapen pollen van het firmament die
aangroeiden terwijl ik daar lag.

Gestrekt in het goud-
doorluchtig riet, de schat van
Kriekeput maar was er niet.
Wel danste er een vos
en de echo van de zang
die mij nimmer meer verliet.
Tot het hoogste, tot
het laagste. Ik volg hem
opgejaagd door schrik
en welbehagen. Noem
en voel hem mijn kleine tijd
mijn roof, mijn gave.

Mijn gade slaapt op zijn rug, ik
word in vroegste pose neergelegd.
Zo ben ik terug bij wie mij baarde.
Het was oorlog nog en ik vond twee
helmen op pas gedolven graven.
Ik leerde water dragen en hoe
ik mij tot de mens verhouden moest.

Ik was er wel maar ook weer
niet. Veel later kwam een pest
maar dat was aan het eind
van wat een leven heet. Ik
overleefde maar het vrat wel
weg van wat ik overhad.
Ik voer naar plaatsen waar
mijn nageslacht, het liefst
heel onverwacht. Mocht er
twijfel aan binding heb ik
die niet mee teruggebracht.

Water bleef een toevluchtsoord
vooral de ronde kreken en
welen die ontstonden
na dijkdoorbraak. Het was
een oeverwal die ik
bewoonde te midden van
jammerende schapen als het water
in de geulen hen isoleerde van
het vasteland. Verhalen deden zo
de rondte. Ik zong ze na, ook
de religieuze verzen gaf men mij
om op te zeggen in kerkdiensten.

*En dan uit de stem weglopen kruidnagelgeur neerhalen nog
voor de laatste bocht.*

Tijdens zo'n voordracht was ik er
niet meer bij. De zinnen waren
een adobe hut, het metrum sloot
de naden van de wanden. En ik
sprak alles wat ik nooit vergat en
waarop mijn lichaam zich in hooi
begaf. Soms had een kip daar wild gelegd.
Een boordevol nest. Ik sprong omlaag.
Mijn tand drong door mijn tong
bloedrijkst deel van mond en gloedvol
werktuig in de smidse van het uiten.
Ik groef door de stilte en bereikte
de oudste sporen in het land.
Gekortwiekte knotwilgen langs
een vaart die tussen middeleeuwse
stadjes stroomde. Een sloot
die rest, niet ver het boombos en
't Steen. Ik waadde, mijn jurkje opgeschoort
ving een vuursalamander. Mijn handen als
sleepnet voor mij uit kroop ik door

de waterbuis die onder de kasseienweg
heen liep. Gegruid pad naar huis
de weckfles met de gevangen schat
tegen mijn borst geklemd. Hij mocht niet mee
naar binnen, ik verstopte hem onder de heg
maar 's ochtends was de salamander
over land vertrokken.

Mijn zwerven hield stand, zo
vond ik hem na driekwart eeuw versteend terug
in een keldervaas. Ik schreef *Op oude zee
of mergelgrond*. En in de andere tijd
zag ik een leguaan uit een
opgedroogde bedding wegschieten.
Buffels slopen toen op onze auto af. Niet
verder dan tot hier.

Onlangs werden ligfietzers door Schotse
hooglanders voor roofdieren aangezien.

Hoe ik niet vergat
het wonen in de Molenstraat die geen
molen had maar wel
boerderijen aan ons vast.
Nu steken boven
pittoreske windmolens langhals
metalen windvangers uit.
Op de smalle strook grond waren
wij ooit eerder en verwaider
aangeland. Van elders of nog verder.

*En zingt het oud verhaal hoe stamouders kwamen uit de
mangrove zonder zeil.*

Ongeopende historie. Toen we later
de sleutels zochten bleken die onvindbaar.
We boorden wijd en zijd naar andere
bronnen in talen wier klank wellicht
eens de onze was. Een moerstaal
die van zee tot zee een register had.
Zachtmoedig vastgeklonken
aan de wortels van de nationale taal.
Klonten klei om onze klinkers terwijl
medeklinkers zich verscholen hielden
tot vocalen zich bij hen voegden.
We zochten in archieven naar
gezangen en verhalen van vroegste
eeuwigheid. We zaagden een tuintafel
tot op onze hoogte af. Tussen vastgevroren
prikkeldraad schaatsten wij over weiden
en sloten. Op de veste zwierde zij
met de laatste molenaar tot bij
de stadspoort en het wak.

Uit de polders lieten oude ooms en tantes
zich neer in de kleine stad. We waakten
vlakbij op 't Steen over eigen wee en liepen
in beevaarten voor de vruchten des velds
en deden aan staties van licht en lijden mee.

We verhuisden naar de Hemelstraat.
We absolveerden scholen, keken doelbewust
opzij naar de bomen en het eetgerei. Ik fietste
langs de beemden met een fout gedraaide
jarretel tussen mijn benen. Voor het eerst nylons
om oude dame in Molière te kunnen spelen.

Tersluiks de spoellemmer de kwalijke lucht van
geronnen bloed, ongemakkelijk voor de moeder.
Ik ging naar de zoute rivier die steeds
mijn schrammen had genezen. Ook nu
omspoelde de vloed mij, maar zusterlijk
en elke maand weer.